

Hot eller tragedi?

En jämförelse av politiska uttalanden efter terrordåden i London 2005
samt i Oslo och Utöya 2011

Agnes Söderquist

Emelie Wendesten

Abstract

Denna uppsats jämför politiska uttalanden i svensk media efter de islamistiskt motiverade terrorattentaten i London 2005 och de högerextremistiskt motiverade terrorattentaten i Oslo samt på Utöya 2011. Syftet är att undersöka om terroristers motivering bakom ett terrorattentat påverkar hur stort hotet porträtteras. För att undersöka detta har vi valt att använda oss av teorin om säkerhetisering som handlar om konstruktion av hot. Resultatet är att terrordåden i London porträtterades som ett mycket större hot än vad terrordåden i Oslo samt på Utöya gjorde. I vår analys diskuterar vi denna skillnad och vad den innebär samt resonerar kring tänkbara konsekvenser. Bland annat analyserar vi den högst närvarande känslan av ”vi och dem” i uttalandena efter London och hur den kan ha påverkat individer inom Sveriges gränser men likväl Sveriges, samt västvärldens, förhållande till andra delar av världen.

Nyckelord: Terrorism, Säkerhetisering, London, Oslo, Utöya, Hot, Politiska uttalanden

Antal ord: 9997

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Avgränsningar	5
1.2 Definitioner.....	6
2. Teoretiskt ramverk	9
2.1 Tidigare forskning	9
2.2 Säkerhetisering - vårt teoretiska ramverk	10
3. Forskningsdesign	14
3.1 Komparativ fallstudie	14
3.2 Strukturerad, fokuserad idéanalys	14
3.3 Val av fall	17
3.4 Material.....	17
3.5 Dimensioner.....	18
3.6 Operationalisering	19
4. Fallbeskrivningar	21
4.1 Fallbeskrivning London.....	21
4.2 Fallbeskrivning Oslo och Utöya	22
5. Resultat	23
5.1 Dimensioner.....	23
5.2 Säkerhetisering	25
5.2.1 Säkerhetiserande uttalanden efter terrordåden i London	25
5.2.2 Säkerhetiserande uttalanden efter terrordåden i Oslo och på Utöya.....	30
6. Analys	32
7. Slutsats	36
Källförteckning	37

1. Inledning

Terrorism framställs ofta som ett av västvärldens, och därmed även Sveriges, absolut största hot (Sheehan, 2011: 216). Bilden av terrorhotet är mycket aktiv och närvarande i dagens samhälle, trots att det faktiska fysiska hotet ur Sveriges perspektiv är mycket litet (Fors & Brown, 2008). Hotbilder som fenomen är tätt sammankopplat med (o)säkerhet. Säkerhet kan enligt Wilhelm Agrell beskrivas som en subjektiv känsla, snarare än något med en allmän objektiv definition. Enligt detta synsätt skapar betraktaren hotbilden. En betraktare med makt som har ambition att sprida sin uppfattning om faran kan därmed antas kunna påverka en stor grupp. (Agrell, 2005: 207) På så vis innehar makthavare en möjlighet att konstruera ett hot i anknytning till terrorism. Då terrorism är ett mycket brett begrepp är det av stor signifikans att ifrågasätta samt undersöka om den hotbild kring terrorism som presenteras i Sverige är lika närvarande för all terrorism eller om den är sammanlänkad med en viss typ eller uppfattning av terrorism som fenomen.

Teorin om säkerhetisering beskriver konstruktion av hot, och enligt denna finns inga reella hotbilder utan dessa är socialt skapade med hjälp av språket. (Buzan et al, 1998: 25) För att förstå Sveriges konstruktion av terrorism som hot är det därför nödvändigt att analysera hur språket används.

Uppsatsens syfte är att undersöka om olika typer av terrorism kan generera olika uppfattningar om det upplevda hotets storlek. Fokus ligger på att synliggöra och resonera kring uppfattningarna samt deras konsekvenser. Vi kommer därför att undersöka om två terrordåd utförda i islamistiskt kontra politiskt syfte har genererat olika säkerhetspolitiska uttalanden av svenska politiker, alltså om hotbilden beskrivs som olika närvarande trots stora likheter mellan dåden. Vi har valt att utgå från terrorattentaten i London 2005, som är islamistiskt motiverat, samt de i Oslo och på Utöya 2011, som utfördes på politiska grunder, för att jämföra och analysera uttalanden från svenska riksdagspartiers partiledare. Vår hypotes är att terrordåden kommer att ha fått olika respons beroende på att terroraktörernas motiv varit olika.

Frågeställningen för denna uppsats är: *Hur skiljer sig de politiska uttalanden åt i svensk media efter terrorådåden i London respektive i Oslo samt på Utöya och hur kan detta kopplas till teorin om säkerhetsisering?*

1.1 Avgränsningar

Till följd av hur omfattande Sveriges medierapportering är har vi begränsat vilka uttalanden som skall analyseras. Vi har valt att analysera det första publicerade uttalandet av respektive riksdagspartis partiordförande. Vi har gjort detta val då politiker kan antas ha en maktposition gällande att påverka en målgrupp och har därmed stor möjlighet att påverka konstruktionen av hotbilder i samhället. Politiska aktörer förväntas dessutom uttala sig efter terroråd för att förmedla den svenska ståndpunkten. Genom denna avgränsning blir antalet uttalanden relativt få, sju respektive åtta. Detta begränsar inte vår studie då vi syftar djupanalysera ett fåtal uttalanden, antalet uttalanden lämpar sig väl för en kvalitativ studie i denna omfattning. Vi har eftersträvat att analysera "spontana" uttalanden av politiker som bättre kan spegla den instinktiva uppfattningen av hotets omfång, snarare än senare uttalanden som kan vara en del av en mer genomarbetad politisk strategi för att hantera situationen. Detta val har vi gjort då vi anser att det är mer intressant att studera politiska uttalanden som inte är förberedda i någon längre mening utan istället reflekterar en mer direkt reaktion hos en politiker som har stor räckvidd i Sverige.

Vid de två olika terrorattentaten satt olika regeringar vid makten i Sverige. Under 2005 då attackerna i London skedde hade Sverige en socialdemokratisk statsminister, Göran Persson, och under 2011 var moderaternas ledare Fredrik Reinfeldt statsminister. Att Sverige styrdes av olika partier kan anses kunna påverka de uttalanden som vi valt att studera. För att undvika detta har vi som ovan nämnt valt att bearbeta alla riksdagspartiers ordförandes uttalanden och inte enbart regeringens ståndpunkt. Vi anser även, i enlighet med vår teori, att det är viktigare att aktörerna vars uttalanden undersöks har samma maktposition, exempelvis partiordförande, än att det är samma individer. (Buzan, 1998: 41)

De två valda fallen har en tidsskillnad på sex år. Detta kan exempelvis antas innebära att vissa lagändringar gjorts eller att samhällskontexten förändrats, vilket skulle kunna påverka

politikernas uttalanden. Dock anser vi att sex år gällande en stat eller samhällskontext inte är en mycket betydande tidsperiod, möjligheten för förändringar bör enligt oss antas vara begränsad. Vi har bedömt att de två fall vi valt att utgå från helt enkelt är mest optimala för jämförelse, trots skillnaden som vi ser som hanterbar.

1.2 Definitioner

Terrorism

Vi anser att det är viktigt att tydliggöra skillnaden mellan terror och terrorism. Terror kan användas för personliga eller kriminella syften och innebär inte direkt att terrorism begåtts (Wardlaw, 1982: 3). Både akademiska samt politiska ansträngningar för att definiera terrorism har mött problem med att nå en enad definition. Detta beror i grunden på att olika aktörer har olika intressen som avgör vilken definition aktören kommer anta. Stora stater som USA har exempelvis inget intresse av att en stat skall kunna definieras som terrorister. Vidare har terrorism aldrig varit ett begrepp som en aktör självmant antagit, utan har historiskt sett alltid varit något som *andra* identifierat åt gruppen eller individen i fråga. Det finns alltså en djup intressekonflikt som problematiserar eller till och med omöjliggör en global definition av terrorism. (Townshend, 2002: 3, 5) Till följd av detta har vi valt att utgå från Sveriges definition av terrorism. Detta är även att föredra då vi studerar svenska politikernas uttalanden efter terrordåd vilket innebär att de skall förhålla sig till svensk lag även då brotten inte utförts i Sverige. Den svenska definitionen, som utgår från EU:s ramverk, lyder:

För terroristbrott döms den som begår en gärning som anges i 3 § (se appendix 1), om gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen är att

- 1. injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp,*
- 2. otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller*
- 3. allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.*

Den moderna terrorismen har under olika perioder präglats av olika typer av terrorism vilka kan beskrivas som olika "vågor". Den första av dessa är den anarkistiska som inleddes på slutet av 1800-talet och introducerade terrorism som ett globalt fenomen. Denna våg efterföljdes av den anti-koloniala som tog avstamp på 20-talet och varade omkring 40 år. Efter detta påbörjades den nya vänstervågen som avtog när det nya seklet nalkades, då den fjärde och nuvarande vågen istället tog vid: den religiösa. Denna våg har inkluderat dåd av extremistiska tolkningar av flertalet olika religioner, men den islamistiska terrorismen kan ses som vågens kärna då den står bakom de mest betydande, dödliga och internationella dåden och dessutom "inspirerat" andra religiösa terrordåd världen över. Kriget mot terrorismen är ett av USA utnämnt krig mot islamistisk terrorism. (Rapport, 2004: 47). På grund av att den islamistiska terrorismen har dominerat den nuvarande vågen av terrorism har vi valt att begränsa oss till denna då den helt enkelt ofta ses som "ansiktet" för den religiösa terrorismen. Då den politiska terrorismen inte präglas av en lika dominerande uppdelning idag, har vi valt att utgå från politisk terrorism som helhet för att sedan välja ett fall som vi anser är representativt för denna typ av terrorism på senare tid.

Politisk terrorism

Den politiskt motiverade terrorismen utgörs huvudsakligen av dels av nationalistiska samt högerextrema och dels av vänsterrevolutionära bakgrunder. Sedan 2000-talets början har dock nationalistiska och högerextremistiska terrordåd dominerat politiskt motiverade attacker i västvärlden. Dessa dåd utförs i syfte att "rena" samt "ena" sin (terroristens) befolkning, en typ av brott vars förekomst kan förstås ha ökat i samband med globaliseringen. De grupper som tillhör denna typ av terrorism har generellt sett fått mindre mediauppmärksamhet än den senare tidens islamistiska våld. (Townshend, 2002: 73, 75) Enligt Townshend beror detta inte på dådens storlek utan snarare på en bristande förståelse för andra än kulturer än den västerländska (Townshend, 2002: 107), något som kan antas göra det mer lukrativt ur ett medialt vinstbringande perspektiv.

Islamistisk terrorism

Vi vill börja med att tydligt separera begreppen islamism samt islam och muslim. I denna uppsats refererar vi enbart till den fundamentalistiska tolkningen av islam, som benämns vid islamism, när vi skriver om islamistiskt motiverad terrorism. Denna tolkning av Koranen

anses *inte* ha något med islam som religion eller rörelse att göra. Däremot innebär det stora konsekvenser för muslimer att våld utförs i religionen islams namn då de i vissa sammanhang ofrivilligt sammanlänkas med islamism - vilket i sin tur utgör grunden för islamofobi. (Gardell, 2011: 79; Townshend, 2002: 108)

Islamism tog sin början i Egypten med det Muslimska Brödrskapet år 1928. Redan från början var deras kamp riktad mot det västerländska samhället samt dess normer som ansågs vara det största hotet mot de islamistiska värderingarna. (Townshend, 2002: 108-109) Med islamistiskt grundad terrorism syftar vi i denna uppsats på den tolkning av Koranen som, av dess anhängare, sägs förespråka en praktisering av offensiv jihad. Detta innebär att aktivt sprida sin tolkning av islam, i form av ett heligt krig, med alla möjliga medel mot icke-muslimska territorium. Målet med dessa terrorhandlingar är att utplåna den nuvarande världsordningen för att ersätta den med ett globalt gudsrrike, ett kalifat, där sharialagar ska gälla. (Kumm, 2013: 253)

2. Teoretiskt ramverk

2.1 Tidigare forskning

Trots att vår valda teori säkerhetsisering är en väletablerad sådan är forskningen kring fenomenet säkerhet något begränsad. Enligt David Baldwin finns det exempelvis uppsjöar av studier kring det närbesläktade begreppet makt. Baldwin återkopplar i sin text till Barry Buzan, upphovsman till säkerhetsiseringsteorin, som försökt förklara varför detta ständigt närvarande fenomen blivit bortglömt inom forskningsvärlden. Buzans förklaringar kretsar kring hur begreppets komplexitet ständigt används till fördel inom den politiska världen. Detta resonemang utvecklas och Baldwin ställer sig frågorna; säkerhet för vem, till vilket pris samt huruvida det bör definieras vetenskapligt eller politiskt. Slutligen konstateras att fenomenet säkerhet idag saknar användning för andra än policyskapare. (Baldwin, 1997)

Säkerhet är inom säkerhetsiseringsteorin inget neutralt, objektiva eller beständigt (Buzan et al, 1998, s. 40). Johan Eriksson (2004) studerar detta i just en politisk kontext där han beskriver något han kallar ”hotbildernas politik”. Detta fenomen liknar det som studeras i denna uppsats, fast i en bredare bemärkelse. Eriksson beskriver hur den politiska dagordningen formas i enlighet med de ”problem” som politiker uppmärksammar samt hur dem gestaltas. En del av problematiken som lyfts är att begreppen hot samt hotbild inte görs någon skillnad på i allmänt språkbruk, något som leder till att de politiska formuleringarna av problem inte ifrågasätts i någon nämnvärd omfattning. En av de slutsatser som dras är att det i varje samhälle finns institutionaliserade hotbilder, hotbilder som alltså inte ens är i behov av ett visst språkbruk, exempelvis militära sådana. Däremot fastslås att dessa inte behöver vara konstanta utan kan komma att förändras parallellt med den rådande samhällskontexten. (Eriksson, 2004) Mary Hampton har gjort en studie som beskriver dels hur denna konstruktion samt institutionaliserade av hotbilder går till, dels varför den skiljer sig åt i olika sammanhang. Hamptons studie fokuserar på skillnaderna mellan Tysklands och USA:s trender kring konstruktion av hot samt syn på identiteter, två fenomen som hon menar är ömsesidigt beroende av varandra. Enligt Hampton finns det i USA en allmän acceptans för att se på identiteter som dikotomier, därför tolereras det av den amerikanska befolkningen att politiker använder sig av ord som god och ond när de talar offentligt. I Tyskland och Europa råder en mer kosmopolitisk syn på människor vilket gör det mer komplicerat för politiker att

skapa uppfattningar om hot då Europas befolkning inte är lika mottaglig för den typen av språkbruk som krävs för att konstruera en hotbild. Dock är detta under förändring då Europa på senare år präglats av nationalistiska vindar, något som även kommer komma förändra toleransen för politiska hotbilder. (Hampton, 2011)

Dessa studier har drivit vårt intresse för hur politiska aktörer använder språket för att skapa policyråd, hur kontexten är betydande för vad som är politiskt genomförbart samt fått oss fundera på om den bild som här beskrivs av Europa verkligen stämmer.

2.2 Säkerhetisering - vårt teoretiska ramverk

Vi har valt att utgå från teorin om säkerhetisering. Vårt teoretiska ramverk grundas på boken *Security: A New Framework for Analysis* av Barry Buzan, Jaap De Wilde och Olle Waever. Författarna menar att alla offentliga frågor kan lokaliseras på en skala med tre steg. Det första steget är icke-politiserade frågor, vilket innebär att ämnet inte hanteras av staten och att det saknas en politisk debatt samt ett politiskt initiativ för beslutsfattande kring frågan. Det andra steget benämns som politiserade frågor vilket betyder att frågan är del av den allmänna politiken och genererar statliga beslut samt resurser alternativt kommunal styrning. Det sista steget på skalan är vad denna uppsats handlar om, säkerhetiserade frågor. När en fråga eller ett ämne anses vara säkerhetiserat eller önskas säkerhetiseras av en aktör presenteras det som ett existentiellt hot vilket leder till en efterfrågan eller krav om agerande. I en stats fall möjliggör säkerhetiserade frågor extrema åtgärder och ageranden som sträcker sig bortom de vanliga gränserna för politiskt agerande. (Buzan et al, 1998: 23-24) Var på skalan en fråga placeras är varken givet eller neutralt utan beror på omständigheterna samt den rådande kontexten. Det är alltså en mycket subjektiv process som kan uppstå från vilken källa som helst samt drivs av vilken aktör som helst, även om staten dominerar som aktör. (Buzan et al, 1998: 24) En lyckad säkerhetisering kommer uppmana samma svar från olika målgrupper och reflektera allmän tolerans för både regelbrott och genomföranden av extraordinära åtgärder. Det krävs alltså att målgruppen accepterar att en fråga är ett hot, i en så pass stor utsträckning, att extraordinära motåtgärder ses som legitima. Likväl krävs det att målgruppen har någon typ av makt att kräva åtgärder av de som har makten att utfärda dem. (Buzan et al, 1998: 25) Detta innebär att om en stat säkerhetiserar en fråga så är det av betydelse vad dess invånare

tycker. Detta kan anses begränsa teorin då den inte kan appliceras i samma utsträckning i sammanhang där aktören kan agera oberoende från dess invånare. Vi anser dock att teorin passar mycket väl för svenska demokratiska förhållanden, det utrymme som vi i denna uppsats skall undersöka.

En säkerhetsiseringsprocess består av fyra olika komponenter, (1) referensobjekt, vilket är det som anses vara existentiellt hotat, exempelvis en stats suveränitet, en icke-statlig aktör, miljön eller liberala värden. (2) Säkerhetsiserande aktörer, de individer eller grupper som talar aktivt för att något anses existentiellt hota referensobjektet. (3) Det påstådda hotets rumsliga egenskap, som kan vara lokal, regional eller global samt slutligen den (4) berörda sektorn för hotbilden, exempelvis den militära, kulturella, ekonomiska eller den gällande miljö.

Referensobjektet spelar en central roll i ett definierande av begreppet säkerhet då de hot som anses existera för ett objekt direkt avgör om det är säkert eller ej. Därför bör säkerhetsstudier fokusera på att identifiera, lokalisera och mäta säkerhetsiserande agerande från ledande aktörer. (Buzan et al, 1998: 36, 39-40) Kärnan inom teorin om säkerhetsisering är alltså processen när en fråga formuleras som ett påstått existentiellt hot som kräver akuta och speciella medel som målgruppen accepterar och finner rimliga. En så kallad möjlig utväg kan också ofta föreslås av den säkerhetsiserande aktören. Dessa möjliga utvägar, som syftar kunna lösa "problemet" innebär egentligen att en aktör skapar policyråd kring något som hen själv säkerhetsiserat. (Buzan et al, 1998: 27, 33)

Säkerhetsisering bär ofta en specifik retorisk struktur där hot mot överlevnad och prioritering av agerande belyses då det påstådda hotet framställs som så akut att om det inte hanteras nu kommer det snart att vara för sent. Andra ord än säkerhet, men som är närbesläktade med ordet och klingar likande, kan likväl användas av aktörer i säkerhetsiserande syfte, exempelvis ordet försvar, för att uppnå liknande grad av konstruktion av hot. (Buzan et al, 1998: 26-27)

Frågor som säkerhetsiseras av staten, som denna uppsats fokuserar på, skiljer sig något från frågor som konstrueras till hotbilder av andra aktörer. Detta dels för att statens ledare har laglig rätt att agera mot hot å statens vägnar men också på grund av den överlappning som uppstår av referensobjekt och säkerhetsiserande aktör. Denna överlappning uppstår då staten

säkerhetiserar frågor som berör staten själv och därmed dess invånare. Detta är problematiskt då politiker kan utnyttja detta för att påverka sin befolkning. (Buzan et al, 1998: 36, 40-41)

En kritik mot teorin som ofta nämns är dess obefintliga fokus på hot som ej säkerhetiserats samt frågor som desäkerhetiserats. Författarna till säkerhetsiseringsteorin menar att desäkerhetsisering är ett intressant forskningsområde. Teorins fokus på hur frågor placeras ut på skalan icke-politiserat till säkerhetiserat, där desäkerhetsisering inte är en del, motiveras med att det är denna process som avgör vad säkerhet innebär - vilket är teorins syfte. (Buzan et al, 1998: 39) Vi har dock valt att i denna uppsats använda oss av desäkerhetsiseringsbegreppet för att tydligt redogöra för de uttalanden som direkt talar mot de säkerhetiserande uttalandena.

Att framställa något som ett existentiellt hot inom säkerhetsiseringsteorin kallas speech act. Det är från början en språkvetenskaplig term som betyder att någon yttrar något, antingen i tal eller skrift, vilket i sig leder till att något händer. Att något yttras är en handling medan orden som yttras är det som leder till att något händer. En lyckad speech act kräver en kombination av språk och samhälle, språket innehar en viktig funktion då det konstruerar en kurva som understryker närvaron av ett existentiellt hot medan samhället bidrar med en målgrupp som erkänner hotet. (Buzan et al, 1998: 25-26) Teorin utgår från en demokratisk samhällsstruktur och kan ha problem med att förklara konstruktioner av hot i andra typer av samhällen. Relationen mellan målgruppen och aktören som försöker säkerhetsisera en fråga är vital för teorin, men kan se väldigt olika ut beroende på samhällsstrukturen. (Buzan et al, 1998: 26-28) I denna uppsats anser vi dock att teorin fungerar väl då studien centrerar kring tre västerländska demokratier, och då framförallt Sverige.

Säkerhetsisering innebär alltid konsekvenser, oavsett om konstruktionen av ett hot objektivt kan ses som rimlig eller ej. Konstruktionen av ett särskilt hot kan inom ett land förstås vara legitim, men kan samtidigt av utomstående aktörer och stater framstå som paranoid. (Buzan et al, 1998: 30-31) När "vi"-et och den egna identiteten framstår som hotad kan ett socialt kraftfullt argument skapas (Buzan et al, 1998: 123), och det kan därför argumenteras för att sträva efter att inkludera den rådande kontexten i analysen. Det är vidare inte politiskt eller

analytiskt hjälpsamt att försöka definiera “riktig” säkerhet eller att försöka lära aktörer att förstå termen korrekt då det bidrar med mycket begränsad politisk analys. Det är mer relevant att förstå processen och dynamiken av säkerhetsisering, för om en vet vem som kan konstruera säkerhet, av vilka frågor och under vilka förutsättningar, öppnas möjligheter för att manövrera interaktion mellan aktörer och hindra säkerhetsdilemman där aktörer försöker öka sin egen säkerhet men samtidigt förstör hotbilden av sig själv. (Buzan et al, 1998: 31)

3. Forskningsdesign

3.1 Komparativ fallstudie

Vi har valt att genomföra en komparativ fallstudie mellan hur svenska partiordföranden uttalat sig i media efter terrorattackerna i London (2005) samt Oslo och Utöya (2011). Vi kommer att analysera politiska uttalanden i svensk tryckt press eftersom vi önskar kartlägga olika grad av konstruktion av hotbild i dessa uttalanden, något som är beroende av en stor räckvidd bland befolkningen. Svensk tryckt press har stor räckvidd bland Sveriges befolkning (TS Mediefakta, 2015) och uttalanden av politiska aktörer som är i en maktposition kan på så vis antas effektivt påverka befolkningens uppfattning av hotbilden. Detta ger uppsatsen en utomvetenskaplig relevans och i och med att vår uppsats är teori- och metodutvecklande uppfylls även en inomvetenskaplig relevans. Att uttalandena är officiella är på så vis av stor vikt och det är även därför vi har valt att enbart analysera politiska uttalanden och inte hela artiklar, då journalisterna inte representerar en politisk arena av den sort vi syftar att studera. Privata uttalanden av politiker är inte heller relevanta för vår studie då dessa inte erhåller samma legitimitet eller räckvidd. En kvalitativ metod är passande för vår studie då vi eftersträvar en djupgående analys av ett mindre antal citat. Att exempelvis räkna ord i en kvantitativ studie hade inte varit i enlighet med uppsatsens syfte då vi vill studera i vilken utsträckning samt på vilket sätt politiker använde språket för att påverka Sveriges uppfattning och ståndpunkt.

Vi har valt att jämföra två fall för att få en förståelse för hur politiska uttalanden till följd av dåd som faller inom samma våldskategori, terrorism, kan skilja sig åt. Vi har valt att studera ett islamistiskt och ett politiskt terrordåd för att kunna undersöka om islamistiskt motiverade dåd framställs som större hot än terrordåd baserade på politiska grunder.

3.2 Strukturerad, fokuserad idéanalys

Uppsatsens undersökande ansats kommer att genomföras enligt idéanalysens och The Method of Structured, Focused Comparisons riktlinjer. Vi har valt att sammanfoga dessa två metoder då vi inte funnit en tidigare använd metod för analys som i sin helhet lämpar sig för vår uppsats. Vi kommer börja med att kategorisera de politiska uttalandena i enlighet med

idéanalysens verktyg dimensioner (Beckan, 2005: 25). Dessa dimensioner är utformade på förhand av oss för att sortera vårt material i enlighet med vårt syfte och i klarhet presentera vad som sagts följande respektive terrordåd i anknytning till teorin om säkerhetisering. Därefter använder vi The Method of Structured, Focused Comparisons för ytterligare beskrivning och behandling av uttalandena. (George - Bennett, 2005; Beckman, 2005)

Nedan kommer vi beskriva de två befintliga metoderna så som vi valt att använda dem. En innehållslig idéanalys, den typ av idéanalys vi kommer använda oss av, avser att granska politiska budskap och studera ideologiers argumentation. Metoden understryker betydelsen av politiska idéer för förandet av människors åsikter samt övertygelser och för samhällets fortsatta utveckling. (Beckman, 2005: 24-26) Detta anknyter väl till både uppsatsens teori, säkerhetisering, som har en konstruktivistisk epistemologi och ontologi där språkets betydelse för förståelsen av säkerhet är mycket stor (Buzan et al, 1998) samt till uppsatsens frågeställning och syfte. Vid utformandet av idéanalysens dimensioner finns ett antal riktlinjer att följa. Först och främst används dimensioner för att skilja olika påståenden åt vilket innebär att dimensionerna måste vara tydligt åtskilda så att ett påstående inte kan placeras i mer än en av kategorierna. Dimensionerna måste därför vara ömsesidigt uteslutande och helst även uttömmande. I denna uppsats formuleras dimensionerna för att vara uttömmande för undersökningens syfte, att undersöka om säkerhetiserande uttalanden förekommer. Därför är det inte problematiskt att de inte är uttömmande i en generell mening då vi har ett tydligt fokus med uppsatsen. (Beckman, 2005: 25-27)

En idéanalys, likt alla andra undersökningar, bör ha ett tydligt förklarande, beskrivande eller ställningstagande syfte - även då dessa i praktiken inte är helt åtskilda. (Beckman, 2005: 9, 14, 15) I denna uppsats avser vi beskriva samt presentera vad som sagts eller skrivits. Dock kommer vi även ha en tolkande ambition då vi, i enlighet med det Beckman skriver, anser att "beskriva är inte att referera, men att inferera" (2005: 50). Vid utförandet av en idéanalys är kontexten av stor betydelse. Ludvig Beckman menar att politiska texter inte enbart ska förstås formulera en uppfattning om begrepp som frihet och rättvisa - eller som i denna uppsats, terrorism - utan att inläggen även är en del av en debatt med samtida aktörer. För att kunna vila en analys av politiska uttalanden mot ett sammanhang bör typ av kontext bestämmas. Det finns tre typer av kontexter som Beckman pekar ut; den språkliga som innebär att ord och

formuleringar har olika betydelse i olika sammanhang vid olika tidpunkter; den ekonomiska och sociala som styr vad som står på politikernas agenda; samt författarens mer personliga motiv med budskapet, i detta fall vår hypotes. Vad som avgör vilken typ av kontext som bör tas i beaktning är enligt Beckman frågeställningens utformning, alltså det som forskaren vill besvara. (Beckman, 2005: 15-17) Eftersom denna uppsats inte strävar efter att konstatera en absolut förklaring till eventuella skillnader utan snarare att beskriva denna skillnad och resonera kring vad den innebär, kommer vi inte välja ett specifikt sammanhang att utgå ifrån. Vi kommer istället diskutera resultatet utifrån flera vinklar för att försöka skapa en spännande och nyanserad analys.

För att fokusera denna uppsats val av analysteknik har vi valt att genomföra undersökningen som idécentrerad framför aktörscentrerad. Detta då vi klargjort att undersökningen baseras på politiska uttalanden, vilket i sig innebär att individen som uttalat sig måste ha en politisk tjänst i Sverige under perioden som terrordåden infann sig. Däremot syftar uppsatsen inte till att kartlägga eller jämföra olika svenska partier, myndigheter eller tidningars ståndpunkter i frågan - något som hade premierat en aktörscentrerad studie - fokus ligger istället på Sverige som stat och enhetlig aktör. (Beckman, 2005: 16-18)

För att kunna jämföra de politiska budskapen har vi som ovan nämnt valt att följa The Method of Structured, Focused Comparisons. Metoden strävar efter att på ett strukturerat tillvägagångssätt ställa samma frågor till varje fall. Dessa frågor ska vara noga utformade och reflektera studiens huvudsakliga avsikt, i detta fall att mäta grad av säkerhetsisering, samt ständigt förhålla sig till uppsatsens valda teori. Att samma frågor ställs till varje fall är en förutsättning för att svaren ska gå att jämföra och utan jämförbara studier minskar möjligheten att bidra till utveckling av teori och generell kunskap om ämnet i fråga. Vidare är metoden fokuserad då den enbart intresserar sig för vissa aspekter av de historiska undersökta fallen. Detta för att ytterligare tydliggöra vad det gemensamma fokuset är inom varje fall som skall jämföras. Metoden är utformad för att på trovärdigt och tydligt sätt ta fram kunskap om fall som går att jämföra sinsemellan. George och Bennett som utformat metoden förespråkar att vara tydlig med hur begrepp definieras i varje uppsats sammanhang då det ökar möjligheten att jämföra resultat studier emellan. (George & Bennett, 2005: 67-70) Vi kommer i den andra

delen av bearbetningen av uttalandena med hjälp av dessa frågor beskriva vad i uttalandena som är säkerhetiserande.

3.3 Val av fall

Studien syftar till att jämföra svenska politikernas uttalanden efter ett politiskt terrordåd samt ett islamistiskt terrordåd. Vi har utgått från attackerna i Oslo och Utöya 2011 som exempel på ett politiskt terrordåd, och bombningarna i London 2005 representerar ett islamistiskt motiverat terrordåd. Valet av fall påverkades av att vi först utgick från dåden i Oslo och Utöya, som vi anser är det mest spektakulära politiskt motiverade terrordådet i västvärlden på senare tid, för att sedan hitta ett fall som passade väl att jämföra med dåden i Oslo och Utöya men som var av islamistisk karaktär. Valet föll då på terrordåden i London. England och Norge är relativt lika som länder. Länderna ligger geografiskt mycket nära varandra, är protestantiska, har hög BNP och är generellt välmående demokratiska stater som värnar om liberala värden såsom yttrandefrihet, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Dessutom ligger både England och Norge nära Sverige vilket är av stor vikt då vi vill mäta de svenska reaktionerna på terrordåden. Tillika skedde dåden relativt nära i tid, och är tämligen lika i omfattning. Dåden i London skedde 2005 och tog 52 människoliv medan Utöya skedde 2011 och tog 69 människoliv.

Det kan kanske verka komplicerat att jämföra så vitt skilda fall vad gäller terrorismens motiv och utförande. Huruvida är det just det som är studiens syfte. Att jämföra två identiska fall av terrorism hade i vårt fall inte varit givande då vi syftar undersöka om olika former av terrorism genererar olika grad av säkerhetisering.

3.4 Material

Vårt material består av politiska uttalanden som vi samlat genom att använda oss av databasen Retriever Research. Vi har valt att utgå från riksdagspartiernas respektive partiledares, vid tidpunkten för terrordåden, första uttalande. Det innebär att vi får uttalanden från individer med samma politiska maktposition vilket vi anser är positivt med tanke på studiens jämförande ansats. Att två olika regeringar satt vid makten vid de två terrordåden påverkar genom detta urval vår studie relativt lite. En politikers första uttalande reflekterar en spontan

reaktion, vilket vi anser är mer givande i detta sammanhang än ett uttalande som är en del av en utarbetad politisk strategi.

Nedan kommer vi tydligt att förklara hur vi tagit fram materialet som använts. Detta är nog beskrivet för att bibehålla hög intersubjektivitet. När vi har använt databasen har vi valt att konsekvent söka på tre ämnen, (1) partiledarens/språkrörens namn exempelvis "Göran Persson", (2) den geografiska platsen för respektive terroråd alltså "London" alternativt "Utöya" och "Oslo" samt (3) "terror*" (* betyder att ordet kan böjas eller avslutas på alla möjliga sätt, exempelvis terrorism eller terroråd). På detta sätt blir sökningarna lika och resultaten kan jämföras trovärdigt. Vidare har vi valt att i första hand använda oss av svensk tryckt press, detta för att avgränsa vår sökning. Om inget resultat hittas inom en månad från datumen då respektive attentat tog plats ändrar vi sökningen till att omfatta svensk webb. Vid val av uttalande har vi tagit det som enligt databasen Retriever Research publicerades närmast attentaten i tid. Uttalandena består av 1-4 citat, är det fler än ett citat kommer dessa från samma källa och artikel.

3.5 Dimensioner

Vi har utformat tre dimensioner i enlighet med idéanalysens ramverk. Dessa dimensioner använder vi för att separera uttalandena åt gällande ståndpunkt om säkerhetsisering. Uttalandena kommer enbart att placeras i en dimension var.

Säkerhetsiserande uttalanden

Här placeras de uttalanden som på något sätt uttrycker existentiella hotbilder, nämner vad som är hotat, kräver nödvändiga/extraordinära åtgärder samt talar i termer om "vi och dem". Alltså uttalanden som har för avsikt att skapa och sprida hotbilder.

Desäkerhetsiserande uttalanden

I denna dimension placeras uttalanden som direkt riktar kritik mot säkerhetsiserande uttalanden. Denna dimension har relevans då den enbart lyfter uttalanden som motstrider de säkerhetsiserande uttalandena. Alltså är denna kategori betydande för oss i den mening att de

skapar en motvikt till de uttalanden som syftar till att skapa och sprida hotbilder. Vi kommer dock inte att analysera innehållet i de desäkerhetiserande uttalandena till följd av uppsatsens omfattning, vi har istället valt att prioritera en mer utförlig analys av de säkerhetiserande uttalandena - vilket också är i enlighet med uppsatsens frågeställning. Däremot kommer vi kommentera uttalandenas övergripande budskap.

Övriga uttalanden

Alla uttalanden är självfallet inte antingen säkerhetiserande eller desäkerhetiserande. Dessa uttalanden är inte relevanta för denna undersökning då de varken kan styrka eller stjälpå vår hypotes. Däremot är det viktigt för validiteten att visa på hur vi sorterat materialet.

3.6 Operationalisering

I operationaliseringen blir teori anknytningen i studien mycket framträdande. Det handlar om att skapa kategorier som hjälper till att studera just det som avses besvaras i frågeställningen. Detta innebär att forskaren redan innan analysen genomförs har bestämt vad som ska studeras, materialet får med andra ord inte tala för sig själv. (Beckman, 2005: 20-21) Politiska uttalanden kan sällan, om inte aldrig, tala för sig själva. En analys av dem är viktig för att förstå deras kontext samtidigt som analysen påverkas av läsarens redan gjorda antaganden om hur verkligheten ser ut och fungerar. Vi har varit medvetna om detta och försökt konstruera en så transparent mall som möjligt så att läsaren ska kunna se hur vi har tänkt, varför vi har resonerat som vi gjort samt hur dessa tankebanor går i enighet med vår teori vid bedömningen av uttalandena. Bedömningen av uttalandena baseras alltså på teorin om säkerhetisering som vi operationaliserat till fyra tydliga frågor som tar upp olika centrala aspekter av teorin. I enlighet med The Method of Structured, Focused Comparison kommer vi att ställa samma fyra frågor till de uttalanden som vi sorterat som säkerhetiserande utefter våra dimensioner.

1. Vilka åtgärder förespråkas?

För att få svar på denna punkt kommer vi att analysera om politikern argumenterar för åtgärder, och i sådana fall vilka. Vi kommer att titta på om extraordinära åtgärder återges som det enda valet, om åtgärderna bör vara direkta eller om det är förslag på strukturella sådana.

Vi kommer även att leta efter formuleringar som menar att det finns en möjlig utväg, men att det är “nu eller aldrig” om det ska lyckas.

2. Vilka ord används i säkerhetiserande syfte?

För att besvara denna punkt kommer vi analysera vilka slags ord som används i uttalandena. Som tidigare nämnt kan andra ord än “säkerhet” vara säkerhetiserande. Vi kommer därför att leta efter ord som klingar liknande med säkerhet, eller som vi anser på annat sätt är relevanta i relation till fenomenen säkerhet och säkerhetisering. Detta kan ses som subjektivt men att studera politikernas ordval är viktigt för att förstå säkerhetiseringsprocessen. För att göra det transparent för läsaren kommer vi i resultatdelen presentera vilka ord som vi ansett vara säkerhetiserande samt förklara varför i den mån vi anser det behövas.

3. Vad är det som hotas? Framställs hotet som ett existentiellt sådant?

För att besvara detta kommer vi att analysera huruvida uttalandet innehåller en eller flera aspekter som syftar porträttera något som hotat. Är hotet så stort att det framstår som ett existentiellt sådant för det hotade referensobjektet? I viss mån kommer vi även redogöra för referensobjektets omfång; individ, ideologi och territorium är exempel på detta.

4. Har “vi:et” och identiteten en central roll i uttalandena?

Frågans fokus är att undersöka om uttalandena innehåller anspelningar på och referenser till en enad “vi”-identitet. Vi kommer att studera ifall “vi-et” framställs som hotat samt om en svensk eller västerländsk identitet är närvarande i uttalandet och hur då detta används i ett säkerhetiserande syfte. Likväl kommer vi studera om en konstruktion av “dem” används som en motpol till ”vi:et” för att distansera sig från något eller enas mot något.

4. Fallbeskrivningar

4.1 Fallbeskrivning London

Den 7e juli 2005 omkring klockan 08:50 skedde tre explosioner i Londons tunnelbanesystem. Vid 09:47 skedde en fjärde explosion på övre däck av en buss. 56 personer, inklusive självmordsbombarna, avled i attackerna och fler än 700 personer skadades. (The Stationery Office, 2006)

Tiden efter attackerna präglades av massiva polis- och underrättelseansträngningar för att identifiera de ansvariga och förhindra ytterligare attacker. Den 13e juli hade polisen starka bevis för att de ansvariga för dåden var fyra män vid namn Khan, Tanveer, Hussain och Lindsay som alla avled i attackerna. Khan uppges ha varit gruppens ledare och Lindsay gruppens "outsider". Khan, Tanveer och Hussein var andra generationens brittiska medborgare vars föräldrar var av Pakistanskt ursprung medan Lindsay var född i Jamaica. Khan, Tanveer och Hussein växte upp i Beeston och granndistriktet Holbeck i utkanten av Leeds. Området är fattigt men de tre männen räknades inte som fattiga efter områdets standard. (The Stationery Office, 2006)

Indikationer på motivet till dåden anges i en video av Khan som sändes på Al Jazeera den 1a september samt i Khans testamente som upptäcktes av polisen efter bombningarna. Fokus i videon är på upplevda orättvisor som genomförs av västvärlden mot muslimer vilket enligt Khan motiverar våld genom hans egen extremistiska tolkning av Islam. Khans video sändes tillsammans med ett uttalande av Al Qaidas vice ledare Ayman al-Zawahiri där han uttrycker sitt stöd för attacken. I en andra video som sändes den 19 september menade Zawahiri att al-Qaida lanserat attackerna. (The Stationery Office, 2006)

4.2 Fallbeskrivning Oslo och Utöya

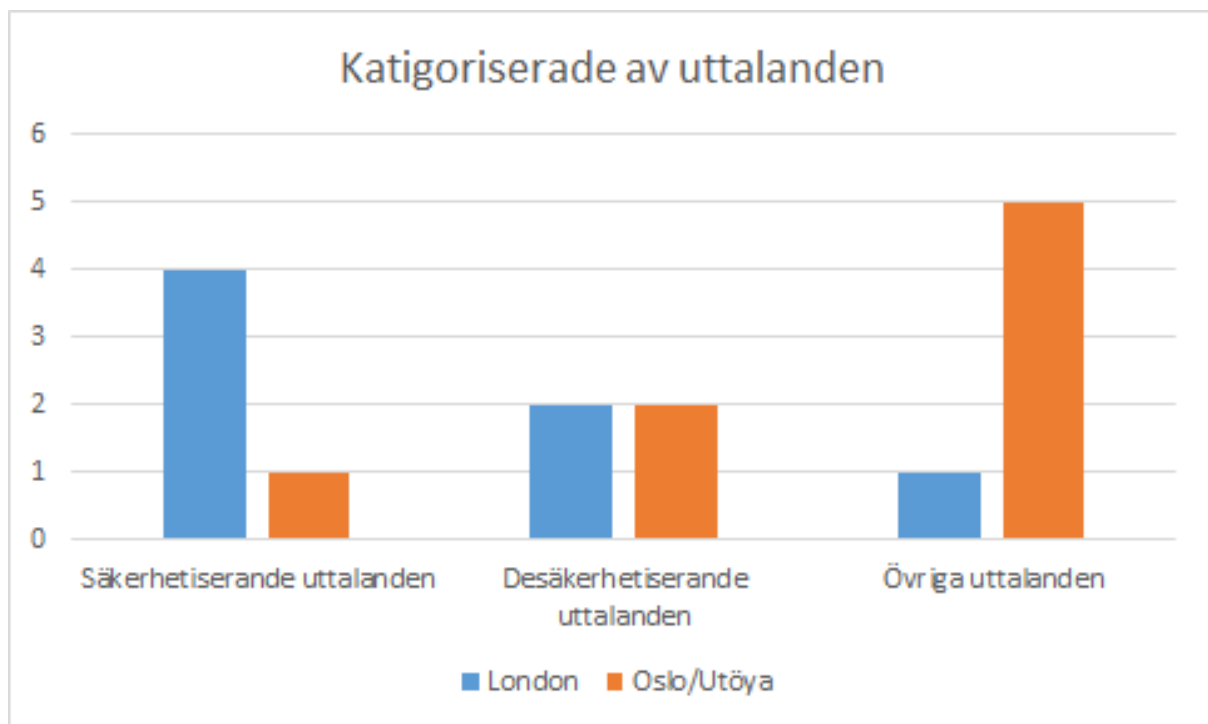
Klockan 15.25 den 22 juli 2011 exploderade en 950 kg tung gödselbomb i regeringskvarteren i Oslo. 8 personer avled omedelbart och 10 lades omgående in på sjukhus med livshotande eller allvarliga skador. Explosionen orsakade massiv förstörelse och försatte hundratals människor i akut fara. Strax före klockan halv sex samma kväll fick polisen oroväckande rapporter från ungdomar som hade samlats på ett politiskt sommarläger för ungdomar aktiva inom AUF (det norska Arbeiderpartiets ungdomsförbund) på ön Utöya. En man i polisuniform gick runt på ön och sköt människor. 564 människor befann sig på ön eftermiddagen den 22 juli, 69 personer av dessa, de flesta ungdomar, dödades. Dessutom drabbades ytterligare 33 personer av livshotande eller allvarliga skottskador. (Gjørsv Report, 2012)

I de första officiella uttalandena från polisen och myndighetsrepresentanter undveks spekulationer kring eventuella motiv och förövare. Regeringen var noga med att inte spekulera utåt men det fanns ett utbrett antagande både inom regeringen och inom olika myndigheter att det med största sannolikhet rörde sig om en terroristattack. Många trodde att attacken hade utförts av en islamistisk terroristorganisation och att motivet var relaterat till Norges roll i pågående konflikter i Mellanöstern. Dessa tankebanor var också vanliga bland befolkningen. En våg av hatpropaganda skapades mot muslimer och invandrare på nätet. Snart visade det sig dock att förövaren var den radikale högerextremisten Anders Behring Breivik. Samma dag som attackerna utfördes mailade Breivik sitt manifest 2083 - A European Declaration of Independence till flera tusen mottagare. Manifestet var en sammanställning av cirka 1500 sidor och publicerades under pseudonymen Andrew Brewick. (Gjørsv Report, 2012)

5. Resultat

5.1 Dimensioner

Nedan har vi sammanställt ett stapeldiagram som visar hur vi fördelat uttalandena efter våra tre skapade dimensioner. Eftersom vi valt att studera riksdagens, vid åren 2005 samt 2011, sittande partiers ordförandes uttalanden så varierar antalet partier och därmed antalet uttalanden. År 2011 satt åtta partier i riksdagen medan det år 2005 endast var sju partier. Detta bör tas i beaktning när diagrammet avläses. Vilka partiers ordförande som yttrat vilken typ av dimension är i denna uppsats inte relevant, vi syftar som tidigare nämnt inte studera hur de olika partierna i Sverige agerar utan Sverige som enhetlig aktör. Vilka specifika uttalanden som tillhör vilken dimension återfinns i appendix 2.

Granskning av de 7 uttalandena efter dåden i London resulterade i följande fördelning: 4 säkerhetsiserande uttalanden, 2 desäkerhetsiserande uttalanden samt 1 övriga uttalanden. Granskning av de 8 uttalandena efter dåden i Oslo och Utöya resulterade i följande fördelning; 1 säkerhetsiserande uttalande, 2 desäkerhetsiserande uttalanden samt 5 övriga uttalanden. De säkerhetsiserande uttalandena var således avsevärt fler efter dåden i London, och de övriga uttalandena avsevärt fler efter dådet i Oslo och på Utöya.

En tydlig övergripande skillnad mellan de två fallens politiska uttalanden, inom alla dimensioner, är enligt oss uttalandenas olika fokus på “vi och dem”. Efter bombningarna i London var huvudfokus på den utförda attacken samt hur “vi” ska kunna hindra samt stoppa “dem”. “Vi behöver gemensamma strukturer [...]” (Reinfeldt, 2011) samt “Militären måste få rätt att ingripa [...]” (Leijonborg, 2011) visar tydligt detta fokus. Detta till skillnad från hur politikerna efter attacken i Oslo och Utöya uttryckte medkänsla och sorg för de berörda i Norge, något som snarare enar Sverige och Norge emot våld. Exempelvis uttryckte Jan Björklund (2005) “[...] djupaste sympati och medkänsla..” samt Fredrik Reinfeldt (2005) som sa att “Mina tankar går till offrens anhöriga och till dem som skadats [...]”.

De desäkerhetiserande uttalandena skiljer sig åt till viss del. De desäkerhetiserande uttalandena efter London belyser vikten av att inte bekämpa terrorism med ickedemokratiska medel. Det gjorde likväl Las Ohly uttalande efter dåden i Oslo samt på Utöya. Däremot tolkade vi det som att Göran Hägglund ställde sig mot en hotbild då det snarare handlade om “[...] en enskild person som har fått det mesta att slå slint och vars hela världsbild har kantrat. Mördaren verkar också helt sakna empati och ha en förfärlig människosyn.” och beskrev honom som ”en av Europas värsta mördare” – inte som en terrorist.

De många övriga uttalandena efter dåden i Oslo samt på Utöya framförde huvudsakligen sitt deltagande till det norska folket och Norge, beklagade dådet och skänkte tankar till alla offer.

I nästa avsnitt kommer vi att analysera alla de uttalanden som vi har placerat i dimensionen “säkerhetiserande uttalanden”.

5.2 Säkerhetisering

Nedan följer en djupgående analys av de uttalanden som vi i föregående avsnitt bedömt har en säkerhetiserande approach. Som vi presenterade under operationaliseringen kommer vi ställa samma fyra frågor till alla uttalanden. Det kommer här bli tydligt hur vi tänkt när vi bedömt att dessa uttalanden är säkerhetiserande.

5.2.1 Säkerhetiserande uttalanden efter terrordåden i London

L1.

“I det här läget finns bara en sak som gäller: Att vi är fasta i vår kamp mot terrorism och att vi ger allt stöd vi kan till brittiska myndigheter men också till de enskilda som drabbats.” “Om detta kommer att bli normen för framtidens opinionsbildning och hur beslutsfattande påverkas, ja då kommer vi leva i ett helt annat Europa, en helt annan värld. Och det är något som ingen av oss önskar.”

Göran Persson, 2005

Vilka åtgärder förespråkas?

Vi anar ett förespråkande av extraordinära åtgärder då Persson konstaterar att det enbart finns “en sak som gäller” och att Europa, samt hela världen, kommer transformeras till något oönskvärt om problemet inte hanteras korrekt. Hotbilden beskrivs alltså som mycket stor vilket gör det rimligt att kräva direkta åtgärder. Persson framställer situationen som något som måste hanteras och prioriteras mycket högt för att undvika djupt oroande konsekvenser. Åtgärderna som förespråkas kretsar inte enbart kring dåden i London, utan kring kampen mot terrorismen i sin helhet. Persson ger dock inga exempel på precisa eller exakta åtgärder i detta uttalande.

Vilka ord används i säkerhetiserande syfte?

Ordet “kamp” används vilket vi anser är ett mobiliserande uttryck som syftar till att få alla som står upp för samma värderingar att agera tillsammans och bekämpa något som är annorlunda på ett negativt sätt. Då en kamp förs i enlighet med aktören i frågas värderingar, vilka ständigt bör skyddas, anser vi det vara ett mycket starkt ord.

Genom att säga "kampen mot terrorismen" kopplas bombningarna i London direkt till ett globalt fenomen. Terroristattacken framställs på så vis direkt som enbart en liten del av ett stort och farligt hot som måste hanteras och motarbetas.

Vad är det som hotas? Framställs hotet som ett existentiellt sådant?

Europas och världens nuvarande samhällsordning hotas. Hotet porträtteras som ett existentiellt sådant eftersom om "vi" inte agerar nu, kommer den Europeiska samhällsstrukturen att förstöras vilket i sin tur kommer påverka hela världen mycket negativt. När Göran Persson säger att vi kan komma att leva "i ett helt annat Europa" är det oklart om han menar att territoriet, kulturen, värdegrunden eller något annat. I och med detta framstår hotet som mycket omfattande.

Har "vi:et" och identiteten en central roll i uttalandena?

En känsla av "vi" och "dem" är närvarande. Ett enskilt dåd har skett men hela den Europeiska gemenskapen och strukturen ses som hotad. Vi tolkar det som att kampen, mellan raderna, innebär en kamp mellan Europa eller västvärlden och "dem andra". På så vis används den europeiska identiteten i säkerhetiserande syfte.

L2.

"Vi får aldrig tillåta att terrorn skrämmer oss till tystnad eller handlingsförlamning. Eller att vi på grund av de onskans män som förnekar människovärdet, själva överger den värdegrund vårt fria samhälle vilar på. Den värdegrund som i vår del av världen inspirerats och förvaltats av den kristna traditionen" "Det öppna samhället är sårbart och kan aldrig skydda sig mot dessa fega ynkryggar som inte vågar pröva sina idéer i en demokratisk ordning. Militären måste ingripa."

Göran Hägglund

Vilka åtgärder förespråkas?

Hägglund kräver militära åtgärder för att bekämpa hotet och det framstår som det givna och absoluta valet. Militära åtgärder bör likväl ses som den sista utvägen för en demokratisk stat.

Han säger att det öppna samhället “kan aldrig skydda sig mot dessa fega ynkryggar som inte vågar pröva sina idéer i en demokratisk ordning”, detta antyder att de redskapen en demokratisk stat har till sitt förfogande inte är nog för att rå bot på problemet. Alltså kan vi här anta att Hägglund förespråkar extraordinära metoder.

Vilka ord används i säkerhetsiserande syfte?

Hägglund använder mycket starka ord som exempelvis “ondskans män” och “fega ynkryggar”, dessa ord målar upp en främmande, avlägsen och oförståelig bild av de som utfört dåden. Ordet “skrämmar” används också vilket direkt bidrar till skapandet av en känsla av rädsla vilket kan motivera extraordinära åtgärder.

Vad är det som hotas? Framställs hotet som ett existentiellt sådant?

Hotet kan ses som existentiellt då Hägglund argumenterar för militära åtgärder vilket bör ses som en sista utväg för en demokratisk stat. Det fria och öppna samhället måste försvaras för att säkerställa dess överlevnad. Demokratin, människovärdet, kristendomen och då i synnerhet västvärldens kristna värdegrunder är också hotade. Omfånget av hotbilden framställs som totalt av Hägglund.

Har “vi:et” och identiteten en central roll i uttalandena?

Vi anser att Göran Hägglund betonar den kristna identiteten i Sverige och Europa vilken han kopplar ihop med både det fria och öppna västerländska samhället, demokrati samt liberala värdegrunder. Dåden beskrivs som en attack mot det kristna “vi:et”. Hägglund verkar utgå ifrån, samt anta, att vi i väst är vitalt annorlunda än alla andra på grund av våra kristna värderingar, vilket framställer människor med annan tro som ett hot. En “vi och dem”-känsla är närvarande där “vi:et” är dem kristna civiliserade med goda värderingar och “dem” alla andra. Hägglund skapar retoriskt en mycket stark gemenskap för dem som värderar godhet och vill stoppa “ondskans män”.

L3.

“...[R]egeringen fortfarande tar alldeles för lätt på terrorhotet och Sverige måste göra mycket mer för att möta terrorhoten. Militären måste få rätt att ingripa vid sidan av polisens insatsstyrka vid allvarliga terrorhandlingar. Dessutom är det helt nödvändigt att inrätta en beredskapsenhet i statsrådsberedningen.”

Lars Leijonborg.

Vilka åtgärder förespråkas?

Leijonborg förespråkar tydligt och bestämt för militära ageranden samt en beredskapsenhet vilket är omfattande och extraordinära ageranden för en liten demokratisk stat som Sverige. Vi tolkar det som att Leijonborg menar att dessa tillvägagångssätt är det enda valet. Han säger även att de åtgärder som gjorts inte varit tillräckliga. Detta antyder att Leijonborg förväntar sig återkommande terrorism i Sveriges närområde, något som skapar stark grogrund för rädsla bland befolkningen vilket kan möjliggöra existentiella åtgärder.

Vilka ord används i säkerhetiserande syfte?

Ordet “hot” används som vi anser är ett mycket säkerhetiserande ord.

Vad är det som hotas? Framställs hotet som ett existentiellt sådant?

Det är enligt Leijonborg Sverige som hotas. Hotet framstår till viss grad som existentiellt då Leijonborg konstaterar att hotet inte på långa vägar hanteras tillräckligt. Det framställs som att Sverige är i fara om inte hotet hanteras med flertalet åtgärder. Omfånget av åtgärderna antyder även att det hotade referensobjektet är av mycket stor betydelse.

Har “vi:et” och identiteten en central roll i uttalandena?

“Vi-et” är inte så framstående i uttalandet. Leijonborg nämner att Sverige måste göra mer. Uttalandet utgår från och fokuserar på Sverige som stat.

L4.

“Terrorattentatet i London är en varningsklocka för alla demokrater. De som vill illa och står för terrorns metoder är starka”. “Vi behöver gemensamma strukturer för underrättelsearbetet och en harmonisering av regelsystemen i de olika länderna.”

Fredrik Reinfeldt, 2011

Vilka åtgärder förespråkas?

Reinfeldt förespråkar gemensamma strukturer för underrättelsearbetet och en harmonisering av regelsystemen. Reinfeldt säger alltså att ordning och samarbete är det som krävs. Utökad underrättelsearbete kan ses som en extraordinär åtgärd då det eventuellt kan tolkas som ett odemokratiskt medel som innebär en inskränkning av individens frihet. Hotet framstår på så vis som så stort att odemokratiskt agerande anses vara en högst nödvändig metod för att i sin tur få bort ett annat, större, hot mot demokratin.

Vilka ord används i säkerhetiserande syfte?

Uttrycken “varningsklocka”, “vill illa” och “starka” används. Detta skapar åter igen en bild av ett för “oss” främmande fenomen. Dessa ord kan antas skapa rädsla då terroristerna beskrivs som oförutsägbara och oförståeliga.

Vad är det som hotas? Framställs hotet som ett existentiellt sådant?

Demokratin hotas och därmed alla som lever i ett demokratiskt samhälle och som står för dess värderingar. Hotet kan enligt Reinfeldts uttalande tolkas vara mycket omfattande. Hotet kan antas vara existentiellt då de demokratiska värderingarna även utgör västvärldens grund.

Har “vi:et” och identiteten en central roll i uttalandena?

Då Reinfeldt konstaterar att terrorattentatet är en varningsklocka för alla demokrater kopplas terroristattacken till en större motsättning - en kamp mellan “vi” och “dem”, där vi:et utgörs av demokrater och “dem” alla andra där terroristerna ingår.

Reinfeldt konstaterar vidare att terrorister är sådana “som vill illa”, och även om terrorism inte bör ses som rimlig så anser vi att han förenklar situationen genom att helt utgå från att vissa människor helt enkelt är onda, och att dessa människor inte är demokrater. Vi anser det mycket säkerhetiserande att dela upp världen “vi och dem” i form av demokrater och icke-demokrater då detta innebär att alla världens icke-demokrater indirekt sammanfogas med terrorism då Reinfeldt tydligt placerar terrorism i det ickedemokratiska facket. Varför hotet som terrorismen utgör enbart är en varningsklocka för demokrater framgår inte heller.

5.2.2 Säkerhetiserande uttalanden efter terrordåden i Oslo och på Utöya

O1.

"[...] ett angrepp på hela det demokratiska samhället". "I sådana här stunder är det av stor vikt att vi är konsekventa med att vi aldrig kommer att acceptera att våld och terror får fotfäste i vårt demokratiska och öppna samhälle"

Jimmie Åkesson

Vilka åtgärder förespråkas?

Åkesson förespråkar inga klara eller specifika åtgärder, men konstaterar att det är av “stor vikt” att agera, samt att agerandet är konsekvent. Genom att läsa mellan raderna anser vi att ett förespråkande av exempelvis mer stängda gränser kan anas. Åkesson konstaterar att man måste arbeta mycket hårt för att se till att terror och våld inte får fotfäste i Sveriges demokratiska och öppna samhälle. Detta osynliggör och ignorerar det våld som redan finns i det svenska samhället. På så vis är det våldet man talar om något som har sitt ursprung utanför Sveriges gränser och det kan antas att Åkesson propagerar för åtgärder som stänger ute denna typ av våld och på så vis även icke-svenskar.

Vilka ord används i säkerhetiserande syfte?

Åkesson använder ord som “angrepp” och “våld”. Det är inga starka ord i ett säkerhetiserande sammanhang men ordet angrepp antyder att det är något främmande från den vardagliga politiken.

Vad är det som hotas? Framställs hotet som ett existentiellt sådant?

Sveriges demokratiska och öppna samhälle. Hotet porträtteras till viss grad som ett existentiellt sådant då hela det demokratiska samhället upplevs som hotat, och det framställs som högst nödvändigt att försvara det demokratiska samhället och samhällsstrukturen som den ser ut nu. Om Sverige inte agerar nu, kommer samhället att förändras vitalt på ett sätt som ses som mycket oönskat.

Har "vi:et" och identiteten en central roll i uttalandena?

Uttalandet utgår från Sverige och vårt eget samhälle. Åkesson menar att "vi" bör vara konsekventa med att våld och terror inte får fotfäste i vårt samhälle, vilket antyder att om det finns någon annanstans är det inte vårt problem. Han föreslår inte metoder för att bekämpa fenomenet i sig, som flera av de andra politikerna, utan att det framförallt inte hör hemma i "vårt" samhälle.

6. Analys

I vår analys kommer vi att redogöra, jämföra samt resonera kring våra resultat. Vi har valt att inte dela upp den för att undvika upprepningar och på så vis hålla våra resonemang levande.

Vårt resultat visar att svenska politiker uttryckt sig mer säkerhetiserande följande de islamistiskt motiverade terrordåden i London 2011 än de högerextremistiskt motiverande terrordåden i Oslo samt på Utöya 2005. Resultatet stödjer därmed vår hypotes. Som tidigare nämnt eftersträvar inte denna uppsats att konstatera ett kausalt samband gällande vad som orsakat denna skillnad. Däremot kan resultatet ha betydelse i olika sammanhang, innebära konsekvenser samt öppna upp för frågor och diskussion om bakgrunden till detta resultat.

I flera av de säkerhetiserande uttalandena sägs det krävas resurser för att försvara det hotade. Dessa resurser är, i ett statligt sammanhang som detta, huvudsakligen skattepengar. Politikens retorik kan på så vis antas styra den statliga budgeten. En politiker som bör uttala sig när Sverige eller Sveriges omnejd befinner sig i en akut och extrem situation, som ett terrordåd är, har ett mycket stort gehör bland befolkningen och hen förväntas tala sanning, skapa lugn samt hantera situationen. Detta kan leda till att åtgärder förespråkas som motiverar en specifik ekonomisk satsning vilken i en lugnare och mer vardaglig politisk miljö inte givet skulle vara desamma eller tas emot på ett liknande sätt. Överskuggas vårt omdöme när vi matas med inflytelserika åsikter om vad som utgör ett hot? Hotbildsskapande uttalanden formar oss och vårt samhälle, och kan resultera i åtgärder som är direkt självdestruktiva i en demokratisk mening, samtidigt som många av oss kanske inte reflekterar över vilken hotbild vi främjas acceptera. Terrorism framstår i flera av uttalandena efter terrordåden i London som ett hot mot demokratin. Vi anser att ett ökat underrättelsearbete som Reinfeldt förespråkade samt krav om militära åtgärder i ett så tidigt skede som Hägglund krävde bör klassificeras som icke-demokratiska handlingar. Detta innebär att vissa av de svenska politiker vars uttalanden undersöks i denna uppsats anser att det rimligt att hantera hot mot demokratin på sätt som i sig kan strida mot demokratiska värderingar.

Om resultatet ställs i ett socioekonomiskt rum kan ett resonemang om konsekvenser för olika samhällsgrupper föras. Oavsett vilka bakomliggande anledningar som finns till politikernas uttalanden så kan de resultera i stora konsekvenser för individer och grupper i Sverige. Då "vi och dem"-retoriken var mer närvarande i uttalandena efter terrordåden i London än dåden i Oslo och Utöya bör det reflekteras över vilka "dem" är samt vad denna retorik innebär. Att använda sig av begreppet "dem" är problematiskt då det, oavsett om det är för avsikt eller ej, riskerar att placera individer och grupper i kategorin som själva inte anser sig, eller vill, tillhöra detta "dem". Vad som tillhör hotbilden riskerar bli otydligt då "dem" är ett vagt begrepp. Oavsett hotbild bör exempelvis kultur, språk, hudfärg och andra möjliga gemensamma nämnare som egentligen inte utgör en del av det formulerade hotet kunna riskera att sammankopplas med det, som ett slags bihang till hotbildens kärna. På så sätt kan samhällsklasser skadas av säkerhetiserande uttalanden.

För att skapa en uppdelning i "vi och dem" kan inte gruppernas egenskaper beskrivas allt för snävt. Exempelvis har en islamofob delat upp världen i de ömsesidigt uteslutande kategorierna icke-muslimer samt muslimer. När svenska politiker uttalade sig efter terrordåden i London var "vi-et" likväl brett definierat. Ändå lyckades vissa av politikerna, exempelvis Göran Hägglund (2005) som säger "[...] i vår del av världen [...]" och antyder att det finns geografiska skillnader samt Göran Persson (2005) som beskriver bombdåden som en "[...] varningsklocka för alla demokrater [...]" och tycks mena att skillnaden bottenar i olika värdegrunder, hitta en tillräckligt omfattande icke-gemensam nämnare för att distansera sig från attentatsmännen i London. Det blev här tydligt att det var "dem" som var problemet. Breivik kan antas vara mer komplex att placera i ett "dem", vilket innebär att han automatiskt placeras i en del av "vi-et" då kategorierna är uttömmande. Skulle de svenska politikerna påstå detta skulle det indirekt bekräfta en djup orsaksbild som omfattar hela det svenska och norska samhället, alltså att problematiken återfinns bland "oss". En politisk situation som kan antas vara svårare och mer problematiskt att hantera än ett mer avlägset och distanserat "problem" som inte har något med "oss" att göra. Att beskriva Breivik som terrorist och ensam kan tänkas vara svårt på grund av att terrordåd idag ofta begås av större nätverk och kriget mot terrorismen lär ha påverkat stereotypen av en terrorist där inte Breivik passar in. Detta kan innebära att när den ensamme terroristen är gripen, och inte längre utgör ett hot, kan möjligheterna gällande och efterfrågan av statliga satsningar avstanna, det finns heller inget

”dem” att ena sin befolkning mot. Ensamma terrorister såsom Breivik kan då lättare betraktas som en ensam galen individ och den samhällskontext som främjat Breiviks människohatande tankar ignoreras och flyttas bort från den politiska dagordningen.

“Terrorattentatet i London är en varningsklocka för alla demokrater. De som vill illa och står för terrorns metoder är starka”. “Vi behöver gemensamma strukturer för underrättelsearbetet och en harmonisering av regelsystemen i de olika länderna.”

Fredrik Reinfeldt, 2005

Uttalandet ovan av Fredrik Reinfeldt efter terrordåden i London 2005 beskriver tydligt vilka egenskaper “vi” och “dem” besitter. Reinfeldt säger att de åtgärder som behövs för att sätta stopp för terrorismen är strukturer, underrättelsearbete och regelsystem. Reinfeldt säger därmed att ordning är vad som behövs för att undvika liknande terrordåd. Ordning är det som identifierar “vi:et”, det som “vi” vet och känner till. Terrorism, och framförallt terroristerna själva, blir därmed motsatsen till detta och får kollektiva egenskaper som kaotiska och oförståeliga. Även om Breiviks agerande kan ses som högst oförståeligt, så placeras han inte i samma ”dem” och kan kanske snarare ses som en ”olycka” eller instabil och kan på så vis inte avspegla samhället i sin helhet. Kanske fanns det ett syfte med att skapa åtskilda problembilder. Om svenska politiker inte ansåg att dåden i Oslo och på Utöya resulterade i ett behov av samma åtgärder som terrordåden i London kan det förklara en individualisering och konstruktion av Breivik till en olyckshändelse som inte kräver politiska åtgärder i någon större utsträckning.

En politiker kan antas sträva efter att skapa de bästa förutsättningarna för landet i fråga i enlighet med sin politiska ideologi. Speech act är som nämnt ett verktyg för att med språk och sammanhang forma något till ett upplevt verkligt hot. Gemensamt för alla politiker är att de i dessa uttalanden tar makten över beskrivningen och själva väljer hur händelsen skildras. Attackerna i Oslo och Utöya beskrevs som någonting tragiskt och högst olyckligt men inte som ett större existentiellt hot. Dåden i London efterföljdes av en mer dystopisk retorik, exempelvis konstaterade Göran Persson (2005) att om problemet inte hanteras “[...] kommer vi leva i ett helt annat Europa, en helt annan värld”, attentatsmännen beskrevs som “[...]”

ondskans män [...]” av Göran Hägglund (2005) och som “[d]e som vill illa [...]” av Fredrik Reinfeldt (2005).

Oavsett vad politikernas syfte med uttalandena var lär dem ha påverkat många människors uppfattning om dåden. Vi tror att ett initialt uttalande är av stor vikt när en åsikt formas, då det kan vara svårt att ändra uppfattning om någonting när hen redan har förstått något på ett visst sätt. Det tog trots allt lång tid och många bevis innan gemene man accepterade att jorden var rund. Närvaron av ”vi och dem” i uttalandena efter London kan förstärka en barriär mellan västvärlden och resten av världen som kan vara svår att bryta. Anspelningar på den västerländska identiteten kan rimligen resultera i en förstärkning av den som i sin tur kan påverka den dagliga tillvaron för individer men kan också användas i andra situationer för att uppnå större effekter.

Sveriges och västvärldens bekämpning av terrorism kan anses vara en mycket otydlig handlingsplan. Vad som definierar terrorism enligt folkvalda politiker tycks efter vår undersökning vara mycket diffust, likaså vad det är som avgör vilken fara något kan innebära. De säkerhetsiserande uttalandena efter London tycks ta avstånd till en geografisk plats, vilket kan ha påverkats av kriget mot terrorismen, eller andra värdegrunder samt förespråkar preventivt statligt agerande. Om liknande meningar återkommer efter liknande terrordåd kan det i längden resultera i att terrorism utan anknytning till en viss geografisk plats eller värdegrund inte kan liknas vid ”terrorism” så som politiker på sistone beskrivit fenomenet. Detta eftersom det skulle innebära en strid av väst mot väst vilket inte är omöjligt men kan ses som politiskt otaktiskt. Terrorism kan på så vis ha blivit ett mycket språkligt laddat fenomen. Begreppet innebär inte enbart vissa typer av handlingar i vissa syften utan tycks ha en mycket subjektiv, geografisk och intressedriven innebörd.

Vi förslår att vidare forskning fokuserar på konsekvenserna identitetsformande uttalanden kan ha för olika samhällsgrupper samt hur dessa skapade identiteter används för att driva igenom policyråd.

7. Slutsats

Vi kan konstatera att uttalandena efter terrordåden i London och i Oslo samt på Utöya skiljde sig markant åt då uttalandena efter terrordåden i London innehöll en betydligt mer säkerhetiserande prägel. Dåden i London framställdes till en högre grad som en del av ett större, existentiellt, hot medan dåden i Oslo samt på Utöya framställdes som en tragedi men inte som ett stort säkerhetspolitiskt eller existentiellt hot.

Anledningarna till varför dåden porträtterades olika kan vara många och det ligger inte i uppsatsens intresse att fastslå ett kausalt samband. Hotbildsskapande uttalanden formar oss och vårt samhälle och kan tänkas främja åtgärder som egentligen kanske är tvivelaktiga eller kontraproduktiva. Likväl anspelade uttalandena efter London till hög grad på den svenska och västerländska identiteten i relation till resten av världen. En förstärkning av denna identitet lär påverka Sveriges och västvärldens relation till resten av världen. Likväl riskerar de inom Sveriges gränser som inte känner sig inkluderade i ”vi-et” att känna sig uteslutna från gemenskapen och den delade identiteten.

Terrorism verkar ha blivit sammanlänkat med en bild av ”dem” som inte är förenlig med aktörer som exempelvis Breivik. Detta lär påverka hur en terroristattack porträtteras och hur terrorism i sin helhet uppfattas i Sverige, vilket i sin tur påverkar landets reaktioner och agerande.

Källförteckning

Agrell, Wilhelm. 2005. *Förvarning och samhällshot*. Lund: Studentlitteratur.

Baldwin, David. 1997. "The Concept of Security." *Review of International Studies* vol. 23, pp. 5–26

Beckman, Ludvig. 2005. *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus.

Björklund, Jan. 2011. "Nyhetsbrev" på *Folkpartiets hemsida*. Tillgänglig online via: <http://www.folkpartiet.se/Jan-Bjorklund/Nyhetsbrev/?nid=165374> [Hämtad: 2016-05-10]

Eriksson, Johan. 2004. *Kampen om hotbilden*. Stockholm: Santérus.

Eriksson, Peter. 2005. "Partiledarna fördömer attacken" i *Aftonbladet*. Tillgänglig online via: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article10626491.ab> [Hämtad: 2016-05-10]

(, Fredrik och Brown, Christer. 2008. "Terrorhotet mot Sverige överdrivet" i *Göteborgs-posten*, 9 februari 2008, pp. 55.

Fridolin, Gustav. 2011. "Reinfeldt i kontakt med norska statsministern" i *Expressen*. Tillgänglig online via: <http://www.expressen.se/nyheter/reinfeldt-i-kontakt-med-norska-statsministern/> [Hämtad: 2016-05-10]

Gardell, Mattias. 2011. *Islamofobi*. Stockholm: Leopard förlag.

George, A. och Bennett, A. 2005. *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge, Mass.: MIT Press.

Gjørv Report. 2012. *NOU 2012: 14, Rapport fra 22. juli-kommisjonen*. Rapport. Tillgänglig online via: <https://www.regjeringen.no/contentassets/bb3dc76229c64735b4f6eb4dbfcdbfe8/no/pdfs/nou201220120014000dddpdfs.pdf>

Hampton, Mary. 2011. "Living in a World of Dangers and Strangers: Changing EU and German Perceptions of Threat." *German Politics and Society*, 29(3).

Hägglund, Göran. 2005. "Bestört reaktion på sprängdåden" i *Dagens Industri*. Publicerad: 2005-08-07, s. 6.

Hägglund, Göran. 2011. "I dag är vi alla AUF:are" i *Kristdemokraten* nr 30/31 s. 5.

Juholt, Håkan. 2011. "Väcker avsky, måste fördömas" från *TT* 2011-07-22.

Kumm, Björn. 2013. *Terrorismens historia*. Historiska Media.

Larsson, Göran. 2006. *Muslimerna kommer*. Göteborg: Makadam.

Leijonborg, Lars. 2005. "Symboliskt höjd beredskap i Sverige" i *TT*. Publicerad: 2015-07-07

Ohly, Lars. 2005. "Ohly varnar för militära insatser" i *Dagens Nyheter*. Tillgänglig online via: <http://www.dn.se/nyheter/politik/ohly-varnar-for-militara-insatser/> [Hämtad: 2016-05-10]

Ohly, Lars. 2011. "Avskryvärt dåd i Oslo" på *Vänsterpartiets hemsida*. Tillgänglig online via: <http://askersund.vansterpartiet.se/category/httpaskersund-vansterpartiet-sefiles201306regeringens-attack-pa-sjuka-fortsatter-pdf/page/8/> [Hämtad: 2016-05-10]

Olofsson, Maud. 2005. "Maud Olofsson tror inte på hårdare tag" i *Dagens Nyheter*. Tillgänglig online via: <http://www.dn.se/nyheter/politik/maud-olofsson-tror-inte-pa-hardare-tag/> [Hämtad: 2016-05-10]

Olofsson, Maud. 2011. "Carl Bildt: Vi är alla normmän" i *Trelleborgs Allehanda* 2011-07-23 s. 22.

Otterbeck, Jonas och Bevelander, Pieter. 2006. *Islamofobi*. Stockholm: Forum för levande historia.

Patrick, Sarah May. 2014. "Framing terrorism: geography-based media coverage variations of the 2004 commuter train bombings in Madrid and the 2009 twin suicide car bombings in Baghdad". *Critical Studies on Terrorism*, 7(3), pp. 379-393.

Persson, Göran. 2005. "Höjd svensk beredskap efter dåden" i *Svenska Dagbladet*. Tillgänglig online via: http://www.svt.se/nyheter/inrikes/20050707213747_hojd_svensk_beredskap_efter_daden [Hämtad: 2016-05-10]

Rapoport, David C. 2004. "The four waves of modern terrorism" i Cronin, Audrey Kurth och Ludes, James M. *Attacking Terrorism*. Washington, D.C. : Georgetown University Press. pp. 46-68

Reinfeldt, Fredrik. 2005. "Reinfeldt: Attentatet en varningsklocka för alla demokrater" i *Dagens Nyheter*. Tillgänglig online via: <http://www.dn.se/nyheter/politik/reinfeldt-attentatet-en-varningsklocka-for-alla-demokrater/> [Hämtad: 2016-05-10]

Reinfeldt, Fredrik. 2011. "Sju döda i bombdåd i Oslo" i *Dagen*. Tillgänglig online via: <http://www.dagen.se/sju-doda-i-bombdad-i-oslo-1.137388> [Hämtad: 2016-05-10]

Sheehan, Michael. 2011. "The changing character of war" i Baylis, John, Smith, Steve och Owens, Patricia. *The Globalization of world politics*. Oxford University Press. pp 214-226

The Stationery Office. 2006. *Report of the Official Account of the Bombings in London on 7th July 2005*. Rapport. Tillgänglig online via: http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/11_05_06_narrative.pdf

Townshend, Charles. 2002. *Terrorism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

TS Mediefakta, 2015, *Ny handbok för dagspressannonsering*. Tillgänglig via: <http://www.dagspress.se/> [Hämtad: 2016-05-10]

Åkesson, Jimmie. 2011. "Världen stöder ett Norge i chock" i *Svenska Dagbladet*. Tillgänglig online via: <http://www.svd.se/varlden-stoder-ett-norge-i-chock> [Hämtad: 2016-05-10]

Wardlaw, Grant. 1982. *Political Terrorism*. Cambridge University Press.

Appendix 1

3 § Följande gärningar utgör terroristbrott under de förutsättningar som anges i 2 § i denna lag:

1. mord, 3 kap. 1 § brottsbalken,
2. dråp, 3 kap. 2 § brottsbalken,
3. grov misshandel, 3 kap. 6 § brottsbalken,
4. människorov, 4 kap. 1 § brottsbalken,
5. olaga frihetsberövande, 4 kap. 2 § brottsbalken,
6. grov skadegörelse, 12 kap. 3 § brottsbalken,
7. mordbrand och grov mordbrand, 13 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken,
8. allmänfarlig ödeläggelse, 13 kap. 3 § brottsbalken,
9. sabotage och grovt sabotage, 13 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken,
10. kapning och sjö- eller luftfartssabotage, 13 kap. 5 a § brottsbalken,
11. flygplatssabotage, 13 kap. 5 b § brottsbalken,
12. spridande av gift eller smitta, 13 kap. 7 § brottsbalken,
13. olovlig befattningsmed kemiska vapen, 22 kap. 6 a § brottsbalken,
14. vapenbrott, grovt vapenbrott och synnerligen grovt vapenbrott, 9 kap. 1 § första stycket och 1 a § vapenlagen (1996:67),
15. brott enligt 29 § tredje stycket lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,
16. uppsåtligt brott enligt 25 och 26 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel samt speciella delar och substanser till sådant material,
17. brott enligt 18, 18 a och 20 §§ lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, som avser sådana produkter eller sådant tekniskt bistånd som kan användas för att framställa kärnladdningar, biologiska eller kemiska vapen,
18. smuggling och grov smuggling, 3 och 5 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling, om brottet avser sådana varor som omfattas av 14–17,
19. olaga hot, 4 kap. 5 § brottsbalken, som innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i 1–18. Lag (2014:896).

Appendix 2

Uttalanden

L. London

Säkerhetiserande uttalanden

L1. "I det här läget finns bara en sak som gäller: Att vi är fasta i vår kamp mot terrorism och att vi ger allt stöd vi kan till brittiska myndigheter med också till de enskilda som drabbats." "Om detta kommer att bli normen för framtidens opinionsbildning och hur beslutsfattande påverkas, ja då kommer vi leva i ett helt annat Europa, en helt annan värld. Och det är något som ingen av oss som önskar." (Persson, 2005)

L2. Terrorattentatet i London är en varningsklocka för alla demokrater. De som vill illa och står för terrorns metoder är starka". "Vi behöver gemensamma strukturer för underrättelsearbetet och en harmonisering av regelsystemen i de olika länderna." (Reinfeldt, 2005)

L3. "Vi får aldrig tillåta att terrorism skrämmar oss till tystnad eller handlingsförlamning. Eller att vi på grund av de ondskans män som förnekar människovärdet, själva överger den värdegrund vårt fria samhälle vilar på. Den värdegrund som i vår del av världen inspirerats och förvaltats av den kristna traditionen" "Det öppna samhället är sårbart och kan aldrig skydda sig mot dessa fega ynkryggar som inte vågar pröva sina idéer i en demokratisk ordning. Militären måste ingripa." (Hägglund, 2005)

L4. "...[R]egeringen fortfarande tar alldeles för lätt på terrorhotet och att Sverige måste göra mycket mer för att möta terrorhoten. Militären måste få rätt att ingripa vid sidan av polisens insatsstyrka vid allvarliga terrorhandlingar. Dessutom är det helt nödvändigt att inrätta en beredskapsenhet i statsrådsberedningen." (Leijonborg, 2005)

Desäkerhetiserande uttalanden

L5. "Vi är alla lika upprörda efter terrorattackerna. Det finns inget som helst försvar för dem. Men jag vill varna för att man nu höjer tonläget och i förment handlingskraft vill bekämpa terrorismen oavsett konsekvenserna. Vi ska inte försvara demokratin genom att inskränka den." (Ohly, 2005)

L6. "Om vi bara går den vägen kommer vi inte att vilja leva i det samhället. Rädslan leder alltid fel. Den leder så lätt till höga rop om hårdare tag, fler kontroller, mer bevakning och minskad öppenhet. Terrorgrupper har möjlighet att nyrekrytera eftersom det finns stora globala skillnader mellan fattiga och rika, mellan dem som har och dem som inte har. I en sådan miljö frodas idéer om att öppenhet och demokrati inte är något bra. I demokratier föds inte terrorism." (Olofsson, 2005)

Övriga uttalanden

L7. "En vidrig attack på samhället" (Eriksson, 2005)

O. Oslo och Utöya

Säkerhetiserande

O1. "[...] ett angrepp på hela det demokratiska samhället". "I sådana här stunder är det av stor vikt att vi är konsekventa med att vi aldrig kommer att acceptera att våld och terror får fotfäste i vårt demokratiska och öppna samhälle" (Åkesson, 2011)

Desäkerhetiserande

O2. "Det är ett avskyvärt dåd som drabbat Norge. Jag vill uttrycka min starka solidaritet med de drabbade, med den norska regeringen och med den norska nationen." "Jag är i kontakt med partiledaren för Sosialistisk Venstre, Kristin Halvorsen, som också är utbildningsminister i Norge. Hon är naturligtvis skakad men vill förhindra spekulationer och hatstämningar." "Terroråd av denna typ har framför allt till syfte att inskränka friheten, skapa oro och uppmuntra hat" "Därför är det viktigt att nu också varna för reaktioner som leder till att terrorn når sitt uppsåt." "Vi vet att svaren på terroråden 11 september 2001 blev att oskyldiga internerades, friheten inskränktes och grupper belades med kollektiv skuld. Nu måste i stället ansvariga ställas till svars samtidigt som det öppna samhället försvaras. Jag är säker på att den norska regeringen förmår hindra att högerextrema och rasistiska opinioner stärks när terrorn bekämpas" (Ohly, 2011)

O3. "Det som hänt handlar om en ondska som är obegriplig och ej går att få grepp om. Terrorattacken mot norska regeringskansliet i Oslo och dödsskjutningarna på Utøya anser jag har utförts av en av Europas värsta mördare, under efterkrigstiden. En ensam person har med berätt mod sett in i ögonen på de människor som han kallblodigt har avrättat. Jag är naturligtvis chockad. Det här är så mycket våld att det är svårt att ta in och sortera upp." "Jag var där för att visa mitt stöd och min solidaritet med det som det norska folket nu går igenom." "Visst kan det hända, men jag känner mig säker för egen del. Nu är det viktigt att vi i Sverige agerar så att den öppenhet och närhet som kännetecknar vårt samhälle inte rubbas" "När något så här hemskt händer ett land får det nog tyvärr bara en kortvarig effekt. De flesta människor kan sortera ut en sådan här händelse utan att överföra den på en större grupp. Här handlar det om en enskild person som har fått det mesta att slå slint och vars hela världsbild har kantrat. Mördaren verkar också helt sakna empati och ha en förfärlig människosyn" (Hägglund, 2011)

Övrigt

O4. "Jag beklagar djupt det tragiska som hänt i Oslo och vid de norska socialdemokraternas ungdomsläger. Mina tankar går till offrens anhöriga och till dem som skadats. Jag har varit i kontakt med statsminister Jens Stoltenberg för att beklaga det inträffade och vi har erbjudit vår hjälp om detta skulle behövas. Från svensk sida följer vi fortlöpande händelseutvecklingen. Det finns fortsatt stora oklarheter runt det inträffade" (Reinfeldt, 2011)

O5. "Det väcker en stor rädsla och oro hos många av oss som känner människor i Oslo. Jag har pratat med vänner och politiska kollegor i staden för att försäkra mig om att allt är väl med dem" "Terrorns främsta vapen är fruktan, och det bästa vi kan sätta emot är solidaritet. Vi är alla norrmän i det här läget. Samtidigt är det viktigt att inte dra förhastade slutsatser utan det gäller att hoppas att vi kan komma ut ur detta med de goda värdena i vårt samhälle i behåll. Både Sverige och Norge är valstugedemokratier där medborgare och politiker är väldigt nära. Man ska kunna möta statsministern på ett sommarläger, det är viktigt att värna det" "Närheten är det bästa skyddet som finns. De som åkte ut på det där ungdomsläget gjorde det för att de känner att de kan påverka politiken i landet. Känslan av att leva i ett land där alla har rätt och möjlighet att påverka är det bästa skyddet mot terrorism" "Vi håller oss informerade både via kontakter i Norge och den svenska regeringen. Men i nuläget har jag ingen annan information än den som är allmänt tillgänglig" (Fridolin, 2011)

O6. "Liberala vänner, låt mig förmedla min och Folkpartiet liberalernas djupaste sympati och medkänsla. Terrordåden som ert land har utsatts för är så fruktansvärda att det är svårt att ta in. En bilbomb i centrala Oslo riktad mot regeringen och ledande tjänstemän. En kallblodig massaker på ungdomar engagerade för en bättre värld. Tragedin har tagit många liv, exakt hur många vet vi inte än. För mig är det ofattbart. Mina tankar finns hos dem som har förlorat eller saknar nära och kära, hos de ungdomar som för resten av sina liv kommer att bära mardrömmen på Utöya i sina minnen. Hos det norska folket. Vi har sett ondska förut och vi kommer att se den igen. Vårt sätt att bemöta den är givet. Vi måste stå upp för demokrati, öppenhet och tolerans. Norge, mitt andra hemland, befinner sig i djup sorg, och vi finns alla med er i denna mörka stund. Medkänsla, inte fruktan, är vad vi tillsammans ska använda för att bekämpa terrorn och det obegripliga hatet." (Björklund, 2011)

O7. "Men det råder ingen tvekan om att detta är ett oerhört angrepp mot respekten för människoliv och mot Norge som nation. Jag vill därför framföra mitt och Centerpartiets varmaste deltagande till det norska folket" (Olofsson, 2011)

O8. "stor bestörtning...". "...Återigen har vi fått uppleva chocken av ett bombdåd som drabbar oskyldiga människor. Detta är ett dåd mot vårt demokratiska och öppna samhälle och som väcker avsky och måste fördömas." (Juholt, 2011)